

NIEUWSBRIEF

Museum Kennemerland en Historisch Genootschap Midden-Kennemerland
Westerhoutplein 1, 1943 AA Beverwijk

jaargang 8

nummer 21

ISSN: 1382-9351

december 2000

Een ruwe schets van het Baljuwschap van Beverwijk

In het begin van de dertiende eeuw bestaan in Midden-Kennemerland slechts schoutambachten. Het betreft het ambacht van Velsen, Heemskerk en tja hoe noemen ze het ambacht daar tussenin? Tot 1250 wordt de nederzetting daarbinnen nog aangeduid met Sint Agathenkerk of Sint Agathen Dorpe. Het ambacht staat voor zover bekend nog niet te boek onder de naam Wijk. Die naam ontstaat wanneer Wijk aan Zee en de (handels-)Wijk aan het (Wijker-)meer ontstaan. De handelswijk aan het meer wordt in 1276 Beverwijk genoemd. Deze naam is later die van het agrarische of kerkdorp Sint Agathenkerk gaan overvleugelen. Waarschijnlijk hebben de kooplui en handelsreizigers bijgedragen aan de nieuwe naamgeving. U kunt zich dat als volgt voorstellen: "Claes, waer motte gij vandach hene?"; "Nou Gherrijt 'k mot naer die Wijk" en beiden wisten waar ze het over hadden; de handelsnederzetting(en) in het ambacht Wijk in Midden-Kennemerland.

Boven de schoutambachten ontstaan in de dertiende eeuw nieuwe bestuurlijke eenheden: de baljuwschappen. Het zijn bestuurlijke beheeradministraties waar schoutambachten en bepaalde rechten (regalen van koningsrecht afgeleid) worden ondergebracht. Aan het hoofd van een baljuwschap wordt de baljuw aangesteld, de vertegenwoordiger van de graaf van Holland. Zijn taken liggen met name op het bestuurlijke vlak, de politie en heervvaart, alsmede op het gebied van justitie, met name het aanklagen van overtreders en het executeren van uitspraken van de hoge vierschaar. Voor het beheer van de financiën ontstaat naast de functie van baljuw

die van rentmeester (een eerste vorm van bestuurlijke check and balances).

In het gewest Holland is voor 1249 het baljuwschap van Kennemerland ontstaan. De graaf van Holland, de latere Roomskoning Willem II, laat in dat jaar het huis te Heemskerk bouwen (het huidige Marquette) en stelt Gerrit van Heemskerk aan als kastelein en benoemt hem tevens tot baljuw van Kennemerland. De jurisdicties, bannen of schoutambachten in Midden-Kennemerland, die qua begrenzing veelal samenvallen met de grenzen van de kerkelijke parochies, heeft hij vervolgens onder het baljuwschap van Kennemerland gebracht. Aan het hoofd van de ambachten fungeren schouten, eveneens grafelijke vertegenwoordigers. Zij leggen tegenover de baljuw verantwoording af. Als je zou mogen spreken van een organisatie, dan ziet het organigram er als volgt uit:

Als vertegenwoordigers van het volk of de gemeenschap leggen de schepenen in handen van de graaf de eed af. Zij vormen een college waarvan de schout geen deel uitmaakt. Wanneer het aankomt op het nemen

Van de redactie

Vanwege technische omstandigheden wordt u deze keer een eenvoudige Nieuwsbrief aangeboden, zonder illustraties. Onze excuses daarvoor!

van beslissingen of het doen van gerechtelijke uitspraken, dan is dat aan hen.

Vermoedelijk tegelijkertijd met de stadwording van de handelsnederzetting aan het meer, is het baljuwschap van Beverwijk en Noordwijk ontstaan. Dit gebeurt in 1298. Op dat moment vinden er twee dingen plaats, namelijk dat de nieuwe stad in bestuurlijke en juridische zin wordt afgescheiden van het omringende platteland maar tevens wordt het omringende platteland en de stad afgescheiden van het baljuwschap van Kennemerland.

Bij deze afscheidingen ontstaat een bron voor latere verwarring. Het afgescheiden ambacht als de stedelijke nederzetting worden beide met de naam Die Wijk of Wijck aangeduid. Tijdens onderzoek in de geschreven bronnen moet de onderzoeker dus voortdurend attent zijn op het onderscheid tussen stad en platteland. De stedelingen worden "poorters" genoemd, terwijl de mensen van het platteland worden aangesproken met "de burenen".

Het baljuwschap van Beverwijk en Noordwijk is ontstaan uit het bezit en/of de leenrechten van Gerard van Velsen, Willem van Zaanden en Gerard van Kraaijenhorst. Deze lieden hoorden tot het kamp van personen die ervoor gezorgd hebben dat graaf Floris V in 1296 gevangen is genomen en abusievelijk is vermoord. Hun bezittingen en/of leenrechten vielen zoals dat heet (terug) in 's graven boezem.

Wolfert van Borselen, een Zeeuwse edel- en leenman, heeft zich in de positie gemanoevrerd dat hij de jonge graaf Jan I heeft kunnen bijstaan. Hij maakte gebruik van de gunstige omstandigheden en liet zich belenen met de goederen van voornoemde heren, die direct of indirect betrokken waren bij de moord op Floris V. Wolfert is weliswaar een mobiel persoon maar zijn domicilie ligt in Zeeland, op het huis Zandenburg nabij Veere, en hij kan mede daardoor onvoldoende toezicht houden op zijn verspreide gebieden. Hij is waarschijnlijk de eerste geweest die in de jonge stad Beverwijk een baljuw heeft gestationeerd voor het beheer van zijn goederen in het noorden. In elk ambacht en met betrekking tot belangrijke rechten heeft hij de bestaande bestuursfuncties gehandhaafd, maar daarboven een baljuw en een rentmeester aangesteld. De baljuw en rentmeester krijgen onder hun beheer onder meer de volgende gebieden en rechten:

- *Wiic (stad) de molen, het wanthuis, de waag, de marktvol, de scheepvol, de tiende, smaltiende*
- *Wiic op de Zee (ambacht)*
- *Noortwiic (ambacht), het schot, de molen, het duingebied met aan het hoofd een duinwaarder*
- *Bergen, de biertol*
- *Westzanen (ambacht), het schot en de tiende*
- *Oestzanen, de tiende en smaltiende*
- *Wermer, de tiende en smaltiende*
- *Hadel, de tiende en smaltiende*
- *Crommenie (ambacht)*
- *Schotenredamme (ambacht)*
- *Zanenderhoorn (ambacht)*
- *Spaernewoude (ambacht) de korentiende, het veer, de tol*
- *Katwoude (ambacht)*
- *Niewelant, de tiende*
- *Enichborch, de tiende*
- *Valken coech, de tiende*
- *Haerlem de marktvol, met aan het hoofd een gaarder*

Na de dood van Wolfert van Borselen op 1 augustus 1299 vallen zijn goederen, het geheel aan rechten en (leen-)bezittingen terug in 's graven

boezem. In de periode 1308-1313 worden veel van zijn goederen in leen uitgegeven aan de broer van graaf Willem III. Dat is Jan van Henegouwen, heer van Beaumont. Hij continueert het baljuwschap van Beverwijk en Noordwijk, zoals dat in die tijd wordt genoemd. In 1313 wordt het baljuwschap van Beverwijk en Noordwijk verheven tot hoge heerlijkheid, waardoor de berechting van zware overtredingen en misdrijven aan de leenman wordt opgedragen. Het baljuwschap beschikt sindsdien over de hoge vierschaar. In 1356 wordt Jan van Beaumont opgevolgd door zijn neefje Jan van Blois die op zijn beurt wordt opgevolgd door Gwije van Châtillon, graaf van Blois. Laatstgenoemde overlijdt in 1397, waarna het baljuwschap voorgoed in 's graven boezem terugvalt. Dat wil zeggen, het baljuwschap blijft als bestuurlijke eenheid voortbestaan tot de Bataafse omwenteling in 1795, afgescheiden van het baljuwschap van Kennemerland.

In het begin van de vijftiende eeuw, circa 1425, wordt Noordwijk afgescheiden van het baljuwschap van Beverwijk en Noordwijk, waardoor in het vervolg sprake is van het baljuwschap van Beverwijk. Dit goederencomplex wordt ook wel aangeduid met de Blooise landen. Met deze aanduiding moet voorzichtig worden omgegaan, omdat in de veertiende eeuw het totale Blooise goederencomplex in de noordelijke Nederlanden meer omvat dan alleen het baljuwschap van Beverwijk. Zo hebben de heer van Beaumont en de graven van Blois ook de baljuwschappen van Texel, Gouda en Schoonhoven in beheer gehad.

In bestuurlijke zin blijft het baljuwschap van Beverwijk dus een zelfstandig gebied, maar in juridische zin wordt het baljuwschap spoedig gerekend tot het zogenaamde *Kermer gevolg, ende volghs ghevolgh*. Dat wil zeggen, het landrecht van Kennemerland wordt ook toegepast in de schout ambachten die vallen onder het baljuwschap van Beverwijk. Wanneer en hoe deze ontwikkeling zich heeft voltrokken is nog onderwerp van studie. De uiting van die ontwikkeling vinden we terug in de oude verzamelde rechtsboeken van Lams en Van Santen.

Openingstijden Museum Kennemerland

Gedurende de wintermaanden is het Museum geopend op zondagmiddag van 14.00 tot 16.30 uur. Op feestdagen is het Museum gesloten. Leden van het Historisch Genootschap hebben met partner gratis toegang.

De vijftiende eeuw verloopt redelijk rustig, dat wil zeggen op een kleinheidje na. De steunverlening van Beverwijk aan Jacob(a) van Beieren heeft Philips van Bourgondië in 1426 aanleiding gegeven om de verleende privileges in te trekken. Vervolgens worden deze geleidelijk aan weer teruggegeven, het laatste stuk in 1456. Het gevolg is wel dat in die periode een tijdje de marktrechten, de tolvrijheden en het stadsprivilege niet van kracht zijn geweest! Hetzelfde gebeurt in 1492 na de opstand van het kaasen broodvolk. Ook toen zijn de verleende privileges ingetrokken, maar enkele weken later zijn deze weer in de archieven van de stad Beverwijk terechtgekomen. Wat de effecten van de intrekkingen zijn geweest, met name voor het gewone (handels-) volk is evenzeer nog onderwerp van onderzoek.

In bestuurlijke zin nemen wij waar dat er naast het college van schepenen nog twee bestuurlijke colleges actief zijn in Beverwijk. Dat zijn de raad en de burgemeesters, een college van advies. De raad mag wellicht als voorloper van de latere vroedschap worden gezien. Wanneer beide colleges zijn ingesteld is (nog) niet bekend. Evenmin wanneer de raad is opgeheven.

In de zestiende eeuw doen zich weinig opvallende ontwikkelingen voor met betrekking tot het baljuwschap van Beverwijk. Natuurlijk is het niet zo dat er zich geen betekenisvolle zaken voordoen. In 1517 is Beverwijk plat gewalst door Grote Pier, de inquisitie breekt in volle hevigheid los, vindt er de beeldenstorm plaats en begint de Tachtigjarige Oorlog. In bestuurlijke en juridische zin verandert er ogenschijnlijk weinig in het baljuwschap van Beverwijk.

In de zeventiende eeuw vinden er veranderingen plaats, waardoor de "organisatie" van de "overheid" wordt uitgebreid. De Staten van Holland staan op 7 maart 1629 toe dat in Beverwijk een nieuw college wordt opgericht: de vroedschap. De eerdergenoemde raad bestaat dan al enige tijd niet meer. Het nieuwe bestuursorgaan bestaat uit 12 leden, die uit de beste en vermogende burgerij worden gekozen en voor het leven benoemd. Alleen bij het verscheiden van een van hen wordt een nieuw lid gekozen. Zij leggen de eed af in handen van de baljuw, ook wel officier of hoogschout genoemd. Naast de bestuurlijke colleges treffen we een ambtelijk apparaat aan en diverse andere bestuursorganisaties die zich bezighouden met de maatschappij en de maatschappelijke problemen. De gehele "gemeentelijke organisatie" van Beverwijk bestaat in de zeventiende eeuw uit de volgende organen:

- *de baljuw*
(officier of hoogschout)
- *de schout*
(civilenschout)
- *het college van burgemeesters*
(adviseurs)
- *het college van schepenen*
(dagelijks bestuur)
- *de vroedschap*
(wetgevende macht)

Er zijn ook andere bestuursorganen, colleges en functionarissen actief. Dit zijn:

- *de hoge vierschaar*
(bekend vanaf 1313)
- *de lage vierschaar*
(bekend vanaf 1298)
- *een bode* (1 pers.)
(bekend vanaf 1298)
- *de gasthuismeesters* (2 pers.)
(bekend vanaf 14e eeuw)
- *de kerkmeesters* (2 pers.)
(bekend vanaf 15e eeuw)
- *de memoriemeesters*
(bekend vanaf 15e eeuw)
- *de leproosmeesters*
(bekend vanaf 16e eeuw)
- *de regenten van het weeshuis*
(bekend vanaf 16e eeuw)

- *de kiezers* (5 pers.)
(bekend vanaf 17e eeuw)
- *een secretaris* (1 pers.)
(bekend vanaf 17e eeuw)
- *de thresoriers* (2 pers.)
(bekend vanaf 17e eeuw)

De hoge of criminele vierschaar bestaat in de 17e eeuw uit de hoogschout met de zeven schepenen, en de lage vierschaar bestaat dan uit de civilenschout met dezelfde zeven schepenen.

Het college van schepenen bestaat uit 7 leden en dat van burgemeesters uit 2 leden. Alle negen worden jaarlijks gekozen op 12 maart. Het proces verloopt als volgt. De schout, schepenen en burgemeesters vergaderen op 12 maart gezamenlijk. Direct na aanvang van de vergadering leggen zij hun functie neer met uitzondering van de schout. Vervolgens betreden 5 kiesheren uit de burgerij de vergadering. De schepenen en burgemeesters verlaten de ruimte en de schout blijft met de kiesmannen achter. Zij kiezen gezamenlijk de nieuwe schepenen, die ontboden worden op het stadhuis (recht- of stedehuis) om in handen van de schout de eed af te leggen. Vervolgens worden twee burgemeesters gekozen. Daarna worden de lagere ambten zo nodig herschikt.

Aan het begin van de achttiende eeuw bestaat het baljuwschap van Beverwijk onder meer uit de volgende dorpen en ambachten; de rechten (zoals marktollen) zijn daarvan al eerder afgescheiden:

- *Beverwijk*
- *Wijk op Zee*
- *Wijk aan 't Duin*
- *Spaarnwoude*
- *Krommenie*
- *Krommeniedijk*
- *Westzanen*
- *Wormerveer*
- *Zaandijk*
- *Westzardam*
- *Knollendam*

De echte grote verandering komt in de achttiende eeuw. In 1722 worden de eerste schoutambachten door de Staten van Holland in de aanbidding

gedaan en deze gaan als broodjes over de toonbank. Er zijn inmiddels veel rijke kooplieden, die graag voor wat meer aangezien willen worden. Zij beschikken over geld, vaak veel geld, en meten zich een aristocratische levenswijze aan. Vanzelfsprekend hoort daarbij ook een heerlijkheidje of zowat. In het Beverwijkse is men het daar niet zo mee eens en opponeren tegen de voorstellen om Beverwijk als heerlijkheid van de hand te doen. Aanvankelijk verloopt het proces voor Beverwijk succesvol, maar uiteindelijk valt het doek op 24 november 1730. Het ambacht Wijk aan Zee, het ambacht Wijk aan Duin, dat tussen 1494 en 1514 een zelfstandig ambacht is geworden, worden te samen met de stad Beverwijk verkocht aan François van Harencarspel. Hij meent naast de ambachten en de stad ook te kunnen beschikken over het recht tot benoeming van alle functionarissen, zoals de (gemeente-)secretaris, de thresoriers, de schout en de baljuw. Daar zijn de Staten van Holland het niet helemaal mee eens en er ontstaat een juridische procedure. Uiteindelijk mag François alle functionarissen benoemen, met uitzondering van de hoofdofficier of schout-crimineel (voorheen hoogschout). De benoeming van die functie blijft voorbehouden aan de Domeinen, een bestuurlijke eenheid van de Staten van Holland.

Aan het einde van de achttiende eeuw vindt dé grote omwenteling plaats. Het feodale systeem wordt afgeschaft en daarvoor in de plaats komt de eerste eenheidsstaat; een staat gebaseerd op democratische grondslag. Baljuwschappen en ambachten worden afgeschaft en vervangen door departementen (provincies/gewesten) en gemeenten. Hiermee is een einde gekomen aan de ruwe schets van het baljuwschap van Beverwijk. Uit de opsommingen van plaatsen die zijn opgenomen kunnen we concluderen dat Beverwijk al die tijd een centrumfunctie heeft vervuld.

Graag wil ik als een soort toegift in grote stappen de ontwikkeling na het feodale tijdperk schetsen tot in de huidige tijd. Het gaat hierbij met name om de positie die Beverwijk inneemt ten opzichte van de gemeenten in Midden-Kennemerland.

Onmiskenbaar vervult Beverwijk nog een centrumfunctie in de periode na 1795 in bestuurlijke, juridische en economische zin. Zo is Beverwijk de hoofdplaats van een kiesdistrict, die een representant levert voor het Ver- tegenwoordigend Lichaam (de rege- ring). Ook is Beverwijk de hoofd- plaats van een kanton, waar het vredegerecht (later het kantongerecht) gehuisvest is (1811-1877). Onder het kanton van Beverwijk ressorteren in 1844 nog de plaatsen:

- Beverwijk
- Wijk aan Zee en Duin
- Heemskerck
- Castricum
- Uitgeest
- Krommenie
- Assendelft
- Velsen

Gaandeweg wordt steeds duidelijker dat de bestuurlijke en juridisch inte- ressante aangelegenheden uit Bever- wijk verdwijnen.

Na circa 1880 begint de bevolkings- groei, die een proces van verstedede- lijking in gang zet met de daarmee (noodzakelijk) samenhangende eco- nomische groei. Was het gemiddelde bestand aan woningen in de periode 1400-1880 vrijwel constant (\pm 400 huizen; \pm 2200 inwoners), nadien is er alleen nog maar een groei waar- neembaar. Eerst geleidelijk met enkele huisjes (b.v. Wilhelminastraat, Arendsweg en Heemskerkerweg), vanaf 1918 meer planmatig waarbij volksbuurtjes ontstaan (o.a. de Sion- straat e.o.). De bevolkingsgroei is onder meer te danken aan de ontwikkelingen in de medische weten- schap en op het gebied van de volks- hygiëne. Aanvankelijk is Beverwijk voor de regio nog een economisch en cultureel centrum waar men centrale voorzieningen aantreft, zoals een veiling, theater, bioscoop en een breed scala aan winkelering en nijverheid. Niet alleen Beverwijk groeit maar ook de omliggende "dor- pen" groeien, procentueel zelfs snel- ler. De groei die in de 19e eeuw is begonnen als een stoomtrein, ontwik- kelt zich in de 20e eeuw tot een intercity. De beide buurgemeenten ontwikkelen allerlei voorzieningen

voor de eigen bevolking, zodanig dat de gemeente Beverwijk ook de econo- mische en culturele centrumfunctie verliest. Het gaat zelfs zover dat de gemeente Beverwijk qua inwonertal de kleinste gemeente wordt. In het vervolg is het dan ook een gewone gemeente, die zich slechts op een enkel aspect onderscheidt van andere gemeenten.

Wellicht geeft het voorafgaande aanleiding tot nadenken en mis- schien vormt het wel een aanzet tot de ontwikkeling van een (bestuurlijke) visie op langere termijn. Als dat gebeurt, dan is kennisneming van (locale) geschiedenis een actuele aan- gelegenheid geworden. Geschiedenis is niet alleen bedoeld om ergens trots op te zijn of te (kunnen) worden, dan wel een identiteit te bepalen, maar vooral een bron voor bewustwording dat impulsen biedt voor de toekomst.

Drs. A. Schweitzer.

Geraadpleegde literatuur:

* Alders, G.P.; Kruisheer, J.G.; Schweitzer, A. en Venetien, J. van

Het ontstaan van Beverwijk als stedelijke nederzetting. Met een editie van de stadskeur van 11 november 1298 (Latijnse tekst en vertaling in het Nederlands).

Hilversum, Uitgeverij Verloren BV, 1998.

* Grotius, H.

Hedendaagsche Historie of Tegenwoordige Staat van alle Volkeren; XVIIIde deel vervolgen- de de beschrijving der Vereenigde Neder- landen. Met naauwkeurige kaarten en Printver- beeldingen versierd.

Amsterdam, Isaak Tirion, 1750.

* Lams, Willem Gerritsz.

Het Groot privilegie en Hantvest Boeck van Kennemerlandt en Kennemer-Gevolgh. Mitsgaders / Alle de Voorrechten, Octroye, Geapprobeerde Keuren en Rechten, den Dorpen in 't Particulier ghegheven en Vergunt, met alle hare Keuren, Coustumen, Usantie en Rechten by hen-luyden geobsrveert. Als meede alle de Processen die ontstaan zijn met hare Bailliuwen, als oock ofte het in 't vermo- gen was by de Respective Dorpen selfs Keuren te mogen maken, aengaende de Policie, Middelen en lagen Jurisdictione, met alle de Keuren in questie, en verleende Mandamenten en vorder behoefte, ende de Sententie gewesen by bejide den Hove van Justitie die gegaen zijn in crachte van 't gewijsden. Zijnde uyt alle de Autenteycke stucken by een vergadert en 't samen gestelt door Willem Gerritsz. Lams, Burgermeester tot Wormer.

Amsterdam, Gerrit van Goedesbergh, 1664.

* Leth, Hendrik de en Nidek. R.G., Mattheus Brouënius van

Het Zegenpralent Kennemerlant, vertoont in veele heerelyke gezichten van deszelfs voornaemste lustplaezen, adelyke huizen, dorps- en stedegebouwen, beginnende met Kastrikum, vervolgende door 't Quartier van Heemskerck, Beverwyk, Velzen, Bloemendael,

Haerlem, Overveen, Zantvoort, de Vogele- zang, en eindigende met Berkenrode, Heem- stede, Bennebroek en Hillegom.

Amsterdam, A. en H. de Leth, ca. 1730.

* Santen, Beukel van

Memoriael van de Bailliuwen van Kennemer- lant: Haerder gerequireerde qualiteyten, prae- eminentien, Vry, recht ende gerechtigeden: mitsgaders Previliegen, Coustumen ende Rechten van Kennemerlant, Kermer gevolg, ende volghs ghevolgh, By den anderen vergaedert upt de Memorien / Previliegen / Stucken ende Monumenten / in de margine op eick Articul aen getooghen.

Haerlem, Pieter Casteleyn, 1651.

* Scholtens, mr. H.J.J.

Uit het verleden van Midden-Kennemerland.

Den Haag, NV Uitgeverij W.P. van Stockum & Zn., 1947

* Venetien, J. van; Schweitzer, A. en Linden, J. van der

"Dagverhaal der doormarceerende troepen". Beverwijk in de ban van de Fransen (1787-1802).

Beverwijk, Museum Kennemerland en Histor- isch Genootschap Midden-Kennemerland, 1999 (Historische reeks Midden-Kennemerland nr. 1).

Contributie 2001

Bij deze nieuwsbrief ontvangt u een acceptgirokaart voor de contributiebetaling van 2001. We hebben de contributie kun- nen handhaven op f 17,50. Een hogere bijdrage is vanzelf- sprekend van harte welkom. Buiten de IJmond is de contri- butie f 5,00 hoger vanwege portokosten. We blijven de goedkoopste vereniging op his- torisch gebied in de omgeving en daar zijn we uitermate trots op. Wij verzoeken u de contri- butie vóór 1 april te voldoen. Daarna zullen we f 2,50 admi- nistratiekosten in rekening moeten brengen. Maar bespaart u ons dit extra werk alstublieft. Wij rekenen op uw medewer- king.

Secretariaatsadres van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

J.J.M. Brakenhoff,
Anemonenlaan 11,
1943 BC Beverwijk.
Telefoon: 0251 - 226291

Nieuwe Leden

Nieuwe leden zijn altijd welkom en kunnen het contributiebedrag van minimaal f 17,50 (voor buiten de IJmond f 5,00 erbij voor verzendkosten) overschrijven op postrekening nr. 224943 t.n.v. het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland te Beverwijk onder vermelding van: Nieuw Lid.

U krijgt dan zo spoedig mogelijk de Nieuwsbrieven en/of het Ledenbulletin van dit jaar.

Bijeenkomsten werkgroepen van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland

maandag: 8 januari 2001*
maandag: 5 februari 2001
maandag: 5 maart 2001
maandag: 2 april 2001*

* speciale genealogie avond

De avonden zijn voor iedereen (dus ook belangstellenden) vrij toegankelijk en vinden plaats in het Museum Kennemerland aan het Westershoutplein 1 te Beverwijk. De bijeenkomsten beginnen om 20.00 uur.

Graag tot ziens!

Genealogie-avond op maandag 8 januari 2001

Op 8 januari is er weer een speciale genealogie-avond in het Museum Kennemerland. Aanvang 20.00 uur. Mevrouw Böhm-Kortekaas zal die avond vertellen hoe zij haar genealogie heeft onderzocht en opgesteld. Zij heeft namelijk een boek samengesteld over de familie Böhm, dat is verluchtigd met foto's, anekdotes en andere bijzonderheden. Zij wil graag haar kennis aan anderen overdragen en daarmee wellicht u aansporen tot een zelfde onderzoek. U bent van harte welkom.

Uitstapje vrijwilligers Museum Kennemerland

dinsdag 19 september
een verslag

*-Om circa 8.45 uur wordt u
per auto van huis gehaald-*

Zo stond het in de uitnodiging en zo gebeurde het. Nadat ook Tineke van Vianen was ingestapt, reed de heer Camfferman ons naar het museum. Daar stond de koffie al klaar. Goed idee, eerst verzamelen in het museum. Na handen schudden, praatje, kopje koffie, stukje taart, aandacht voor de heer Berkhout. Hij vertelde over de productie van aardewerk en de geschiedenis van de "Velsler" aardewerfabriek. Daarna kregen wij een verrassing! Het mooie boek over Velsler aardewerk cadeau. Dan ingestapt en opweg naar Sassenheim, om aansluitend te gaan kijken hoe en wat heden nog wordt geproduceerd in aardewerfabriek "Velsen". Het werd een uitstekend ritje "binnendoor", over de oude heirweg. Tineke zat voorin de auto en dat kwam heel goed uit. Zij is opgegroeid in de omgeving van Heemstede-Wassenaar en wist onderweg veel te vertellen en aan te wijzen. Bovendien was het helder zonnig weer en de natuur droeg haar uiterste zomertooi, zo vlak tegen de herfst. Prachtig!

In Sassenheim werden wij welkom geheten door de directeur/bedrijfsleider van de fabriek. Hij begon met een uiteenzetting van vooral de zakelijke problemen. Hij heeft ons vervolgens het hele bedrijf laten zien en uitleg gegeven over de verschillende bewerkingen. Interessant. Het is heel jammer dat vanwege goedkope import geen rooie cent meer te verdienen valt met het vervaardigen van pottenbakkerskunst op grotere schaal. Wat nu in Sassenheim wordt gedaan komt in feite voor het grootste gedeelte neer op giet-plak- en bakwerk.

Intussen was het 12.00 uur en gingen wij op weg voor de lunch in restaurant "La Place" (brugrestaurant A4). Ja, wat zal ik daar van zeggen. Aanbevelenswaardig omschrijft de zaak wel. Het eten heeft ons heel goed gesmaakt!

Bij het verlaten van de eetgelegenheden wees de heer Luttik op het TV-

scherm. Daarop was, vanwege prinsjesdag, Hare Majesteit te zien. Zij droeg een Zalm-roze japon en op haar hoofd een roze hoed gegarneerd met een Zalm-kleurige roos. Zij deelde mee dat Nederland barst van het geld. Nu maar hopen dat scherven geluk brengen!

Enfin wij gingen naar Hoofddorp, naar het "Historisch Museum Haarlemmermeer". Ja, het wordt eentonig maar wat mij betreft was het weer in de roos. Ruim opgezet museum en enthousiaste vrijwilligers, die veel wisten te vertellen. Heel boeiend.

Naast het museum staat Claus Partyhouse. Met bowlingbanen en een bar. Voor ons waren drie banen gehuurd van 15.30 tot 16.30 uur. Van onze groep was heer Luttik de beste speler. Maar voor mij was hij, vanwege het organiseren van deze dag, al kampioen.

Om ongeveer vijf uur verlieten wij Claus. Na nog wat hergroeperen van passagiers reden wij richting Beverwijk. Aan het einde van de middag kon ik weer voor mijn huisdeur uitstappen. Het was een fijne dag!

Riet Boer

Een mooi Kerstcadeau Een schitterende Kalender 2001 van Museum Kennemerland

Voor het eerst in de geschiedenis van Museum Kennemerland wordt er een kalender uitgegeven van schitterende prenten van monumentale gebouwen uit Beverwijk, Heemskerk en Wijk aan Zee. De kalender bestaat uit 12 bladen en 1 voorblad. Het formaat is ongeveer 30 x 42 cm. Het geheel is gedrukt in zwart offset op 170 grams mat crème karton. Het geheel is voorzien van een metalen wiobinding. De kalender is in te zien en te koop in het Museum Kennemerland. De kalender kost f 25,00. Leden van het Historisch Genootschap krijgen f 5,00 korting.

LEDENBULLETIN 24

Onlangs is een nieuw zeer gevarieerd ledenbulletin verschenen. De bundel kost slechts f 20,00; (nieuwe) leden genieten een korting van f 2,50.

ONTHULLING GERESTAUREERDE OBELISK

In 1799 woedde een bloedige oorlog in Noord-Holland. Het was de inval van de Engelsen en Russen in de Bataafse republiek. De aanval werd afgeslagen, maar om toekomstige aanvallen beter tot staan te kunnen brengen werd de Stelling van Beverwijk opgericht. De Stelling liep van het IJ naar de Noordzee en bestond uit 35 aarden lunetten.

Het Noord-Hollands Landschap beheert vijf van de zeven overgebleven lunetten. Op één ervan staat een herinneringsobelisk ter nagedachtenis aan de oorlog. De natuurstenen obelisk was echter vervallen en de wit marmere tekstplaat was gebroken. Omdat de Stelling van Beverwijk 200 jaar geleden is opgericht wilde Het Noord-Hollands Landschap de obelisk dit jaar opknappen. Met Finnciële steun van PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, IJmond IJzersterk, de Nationale Postcode Loterij, Monumentenzorg en de beschermers van het Noord-Hollands Landschap is het gelukt. Op 8 december jongstleden vond de onthulling plaats van de obelisk op lunet nummer 14 te Beverwijk.

Na de ontvangst in het Stadskantoor van de gemeente Beverwijk en het welkomstwoord van de heer L.H.M. Quant, voorzitter van het Noord-Hollands landschap, gaf rentmeester H.C. Witte een toelichting op het project. Hierna sprak J. Camfferman van het Historisch Genootschap Midden-Kennemerland over de geschiedenis van de lunetten. De onthulling van de gerestaureerde obelisk werd verricht door loco-burgemeester van Beverwijk, de heer J.W. Bakker.

Nieuwe Tentoonstelling **PRAATJES OVER EN PLAATJES VAN BEVERWIJK(ERS)**

Op 15 januari 2001 wordt een nieuwe tentoonstelling geopend met foto's uit de 20e eeuw over Oud-Beverwijk. Van de tentoonstelling is een fotoboek verkrijgbaar à f 35,00 (leden f 7,50 korting). De uitgave is 128 pagina's en voorzien van een harde kaft.

ADVERTENTIE

*Vrijwilligers met gevoel en
belangstelling voor Historie*

Vrijwilligers voor het Museum

Het museum vraagt een aantal nieuwe mensen om ons te assisteren bij de ontvangst van museumbezoekers en het toezicht houden op de collecties tijdens de opengestelde uren. In de zomerperiode is dat op zaterdag, zondag- en woensdag-middag van 14.00 tot 17.00 uur. Er wordt altijd met twee personen tegelijk gewerkt. Vóóraf wordt u verteld wat er van u wordt verwacht.

Om uw kennis van de geschiedenis van Midden-Kennemerland te vergroten, is er een tweetal boeken beschikbaar, namelijk: "Uit het verleden van Midden-Kennemerland" van oud-burgemeester Scholtens en het "Hart van Kennemerland" van ons lid drs. J. van Venetien.

Uitgangspunt is dat u vrijwilliger bent, dat wil zeggen: u bepaalt of u kunt, hoe vaak u wilt komen en of u speciaal met iemand wilt samenwerken. Als u interesse heeft, nodigen wij u uit contact op te nemen met IJs Luttk, telefoonnr. 0251 - 227123.

De projectgroep Historisch Kadaster Beverwijk

houdt zich bezig met de ontwikkeling van een historisch kadaster voor Midden-Kennemerland. Het historisch kadaster heeft betrekking op de periode vóór 1832, het jaar waarin het huidige kadaster begint.

De projectgroep is verdeeld in twee werkgroepen. De ene groep houdt zich bezig met de inventarisatie en ontsluiting van oude kaarten (cartografie). De andere werkgroep (historie) ontsluit de geschreven bronnen systematisch, op zoek naar gegevens over onroerende zaken (panden, velden, etc.).

Om de voortgang in het project te bespoedigen zijn wij op zoek naar vrijwilligers die samen met ons de klus willen klaren.

*Wie vragen wij voor de
werkgroep cartografie:*

A. personen die

- 1) belangstelling hebben voor oude kaarten;
- 2) bereid zijn om cartografisch archiefonderzoek te verrichten;
- 3) de gevonden informatie in een computerbestand willen verwerken.

B. personen die

- 1) aangeleverde historische "landmeetkundige" informatie willen verwerken in de digitale historische kaart. Het is de bedoeling dat een historische kadastrale kaart vervaardigd, gekoppeld aan de huidige basiskaart van Beverwijk. Het betreft tekenwerkzaamheden die thuis verricht kunnen worden, als u beschikt over een computer waarop het tekenpakket HazaGoed geïnstalleerd kan worden.

*Wie vragen wij voor de
werkgroep historisch archief:*

A. personen die

- 1) bereid zijn om in het Rijksarchief Noord-Holland en/of bij de Archiefdienst voor Kennemerland (streekarchief), beide te Haarlem gevestigd, systematisch archiefonderzoek te verrichten;
- 2) in staat zijn zelfstandig oude handschriften te lezen, met name met betrekking tot de 17e en 18e eeuw;
- 3) de informatie in een computerbestand kunnen verwerken (pakket Word of Wordperfect).

De leden van de werkgroepen werken zelfstandig. Drie keer per jaar wordt in het Museum Kennemerland een bijeenkomst gehouden, waarbij kennis en ervaring worden uitgewisseld. Ook worden de geboekte resultaten en de voortgang van de verschillende onderzoeken met elkaar besproken. Wanneer u belangstelling heeft voor de geschiedenis van de oude bebouwde en onbebouwde omgeving van Beverwijk en deel wilt nemen aan een van beide werkgroepen, dan kunt u contact opnemen met Fred Schweitzer, leider van het project. Zijn telefoonnummer is 0255 - 534456 (bij voorkeur 's-avonds na 19.00 uur).

Tenslotte geachte lezer(es)

PRETTIGE

KERSTDAGEN

en een

GELUKKIG NIEUWJAAR